

Maaria Harviainen ja Tiina Tolonen

VERKOSTOSSA ON VOIMAA - OPPILAITOSTEN MUSIIKKIKIRJASTOISSA LUODAAN RAJAT YLITTÄVÄÄ YHTEISTYÖTÄ

Musiikkikirjastolaisuus on kiinteästi yhdistävä tekijä ja musiikkikirjastoissa musiikki ja kirjastotyö ovat linkittyneet toisiinsa erottamattomasti. Korkeakoulumaailmassa Suomessa musiikkikirjastolaisia on määrällisesti vähän ja hekin maantieteellisesti osin kaukana toisistaan. Vasta toimintansa aloittanut ryhmä kokoaa oppilaitoskirjastoissa musiikin parissa työskentelevät verkostoitumaan, jakamaan tietoa ja ratkomaan yhteisiä ongelmia. Tämä artikkeli kertoo ryhmän syntymisen taustoista sekä tulevaisuuden visioista.

Suomessa kirjaston toimintaa määrittää kirjaston taustaorganisaatio, olipa se sitten kunta, yritys tai korkeakoulu. Taustaorganisaatiosta johtuvan ja osin lainsäädäntöön pohjaavan jaon vuoksi yleisten kirjastojen musiikkiosastot sekä oppilaitosten musiikkikirjastot eroavat toisistaan sekä tehtäviltään että toiminnaltaan. Musiikkialalle kouluttavissa oppilaitoksissa kirjastot ovat usein varsin pieniä yksiköitä, joissa työskennellään yksin tai hyvin pienessä työyhteisössä. Ne voivat myös olla osa laajempaa kirjastokokonaisuutta, jossa musiikkiin on erikoistunut ainoastaan yksi työntekijä. Kollegiaalista tukea ei välttämättä löydy edes samasta kaupungista.

Kuva: public domain

Oppiala yhdistää musiikkikirjastolaisia

Musiikkialan oppilaitokset ovat pienehköjä yhteisöjä, joissa vuorovaikutus opettajakunnan ja kirjaston välillä on tärkeä osa kirjastotyötä. Asiakkaiden suuri enemmistö on oman oppilaitoksen opettajia sekä opiskelijoita. Kirjastotyöstä eli tiedonhankinnan opetuksesta, aineiston hankinnasta ja kuvailusta sekä kaikesta mahdollisesta asiakaspalvelusta vastaavat yleensä yhdet ja samat musiikkikirjastotyöhön erikoistuneet työntekijät. Pienissä yhteisöissä kirjastohenkilökunnan, opettajien ja opiskelijoiden välille syntyy väistämättä vahvoja siteitä ja pitkään opettajien kanssa työskennellyt kirjastolainen pystyy lähes lukemaan asiakkaan ajatuksia. Elinikäisen oppimisen myötä rakentuu myös pitkiä asiakassuhteita.

Opettajat luottavat siihen, että kirjastossa tunnetaan musiikin erityispiirteet ja osataan huomioida ne niin tiedonhaun opetuksessa kuin kokoelmatyössäkin. Oppilaitoskirjastoja yhdistää enemmän oppiala eli musiikki kuin oppilaitoksen aste tai ympäröivä organisaatio, ammattikorkeakoulu, yliopisto tai muu koulutusaste. Pienissä kirjastoissa erikoistutaan musiikkiin, ei välttämättä kirjastoalan erilaisiin työtehtäviin.

Musiikkikirjastolaiset ovat verkostoitumisen konkareita

Verkostoituminen perustuu käytännössä usein henkilöiden omaan ak-

tiivisuuteen, vapaaehtoisuuteen ja innostukseen. Kirjastoalalla ollaan verkostoitumisen mestareita, mutta myös kirjaston toiminnan perusluonteeseen kuuluu yhteistyö. Tästä hyvä esimerkki on kirjastojen välinen kaukolainaus, joka luotiin välittämään kirjallisuutta asiakkaille paikasta riippumatta. (Jun-tunen, A. & Saarti, J. 2012. Kirjaston johtaminen. s. 17–18. Avain.) Vaikka yhteistyön muodot vaihtelevat, muodostetaan laajoja kansallisia konsortioita ja sitten niitä taas välillä puretaan, on yhteistyö ikään kuin osana kirjastojen perimää.

Suomessa oppilaitoksissa työskentelevien musiikkikirjastolaisten yhteistyöllä ja kirjastojen verkostoitumisella on perinteitä. 2000-luvun alkupuolella toteutettiin muutaman ammattikorkeakoulun ja yliopistojen musiikkikirjastojen yhteistyönä ensimmäinen musiikin tiedonhaun opetuksen tarkoitettu verkko-oppimateriaali (Muhave) Suomessa. Ammattikorkeakoulukirjastojen musiikkikirjastolaisten pieni yhteistyöryhmä Ammus on toiminut jo vuodesta 2005 saakka.

Pohjoismaissa toimi 1990-luvun loppupuolelta lähtien yli kymmenen vuoden ajan musiikkioppilaitosten yhteistyöverkosto. Verkosto järjesti tapauksia eri Pohjoismaissa parin vuoden välein. Pohjoismais-baltialaista yhteistyötä aloitettiin myös jo 1990-luvun lopulla EU-rahoitteisten Tempus-projektien myötä. Pohjoismais-baltialaiset yhteistyöverkostot ovat säilyneet, josta ovat osoituksena Helsingissä vuonna

2007 järjestetty Baltic-Nordic Music Library -seminaari ja vuonna 2016 järjestetty Estonian-Finnish Music Library -seminaari.

Tarve yhteistyölle on tunnistettu

Viime vuosien aikana musiikkikirjastolaisten piirissä on tunnistettu tarve aiempaa tiiviimpään ja laajempaan keskinäiseen yhteistyöhön. Nyt toiminnan käynnisti konkreettisesti ennen kaikkea tiedonhaun opetukseen liittyvä keskustelun tarve. Tiedonhaun opetuksesta nimenomaan musiikinopiskelijoille on tehty varsin paljon myös tutkimusta. Musiikin opiskelijoiden tulee ymmärtää heidän alalleen ominaiset lähteet, löytää tietoa omalta opiskelu- tai tutkimus-alaltaan ja osata suhtautua kriittisesti oman alansa tiedonkäyttöön. (mm. Conor, E. 2016. Engaging students in disciplinary practices: Music information literacy and the ACRL framework for information literacy in higher education. Notes, Vol. 73, Issue 1, s. 10.)

Musiikin tiedonhaun erityispiirteitä ovat mm. musiikkiteosten erilaisten painettujen versioiden (kustantajien versiot, facsimilet, editoidut laitokset) ja soivan musiikin muotojen (erityyppiset äänitteet, suoratoistopalvelut) ymmärtäminen ja niiden etsiminen verkosta ja kirjastojen tietokannoista. Nämä tuovat haasteita opetusta antaville musiikkikirjastolaisille eikä yksin työskentelevällä ole välttämättä kovinkaan paljon resurssia ryhtyä

perehtymään itsekseen jokaiseen uuteen palveluun tai tietokantaan mitä tarjolla on.

Musiikkiaineiston kuvailu eroaa esim. ns. kirja-aineiston kuvailusta. Musiikin kuvailun lähtökohta on teos, olipa se sitten Sibeliuksen sinfonia tai Charles Chaplinin elokuvasävelmä Smile. Alkuperäisestä sävellyksestä voi olla olemassa useita erilaisia, eri soittimille tai kokoonpanoille sovitettuja versioita. Teoksesta on yleensä olemassa nuottikappale ja äänitetty, soiva kappale. Alkuperäisestä sävellyksestä voi olla julkaistuina kappaleina useita erilaisia versioita, joista kustakin on jälleen julkaistu sekä nuotti että äänite. Musiikkiaineiston kuvailua on tutkittu varsin paljon. (esim. Smiraglia, R.P. 2001. The nature of "a work": implications for the organization of knowledge. Vellucci, S. 1997. Bibliographic relationships in music catalogs.)

New York:ssa sijaitsevan Juilliard School:n, esittävien taiteiden korkeakoulun kirjaston pitkäaikainen kirjastonjohtaja Jane Gottlieb on kirjoittanut musiikkikirjaston aineiston järjestämisestä ja musiikin tutkimustiedon hakemisesta kirjastosta yhden alan perusteoksista. (Gottlieb, J. 2008. Music Library and Research Skills.)

Erityispiirteistään huolimatta musiikkiaineiston kuvailulla ja järjestämisellä on yhteisiä piirteitä monen muun alan kanssa. Taidealat ovat toki lähimpänä toisiaan. Kuvataiteella on erityyppiset kuva-aineistonsa tai kaudonkirjallisuudella omanlaisensa vaa-

timukset aineiston kuvailuun. Juuri nämä musiikkiaineiston erityispiirteet ovat tiedonhaun lisäksi niitä yhdistäviä tekijöitä, jotka synnyttävät tarvetta yhteiseen keskusteluun ja vertaistukeen.

Musiikkioppilaitoskirjastolais- ten ryhmä syntyy

Ensimmäiset alustavat keskustelut ryhmän toiminnan käynnistämiseksi käytiin IAML:n eli Kansainvälisen musiikkikirjastoyhdistyksen kongressissa Riiassa kesällä 2017. Ajatusta vietiin eteenpäin, ja ensimmäinen yhteinen tapaaminen järjestyi osana Suomen musiikkikirjastoyhdistyksen kevätseminaaria huhtikuussa 2018. Samassa yhteydessä ryhmä sai nimekseen Muska eli Musiikkioppilaitoskirjastolaiset. Seuraavana vuonna tapahtuma sai jatkoa, oppilaitoskirjastojen musiikki-ihmisille oli omaa rinnakkaista ohjelmaa. Seminaaritapaamisten välillä on organisoitu muutamia verkkotapaamisia, ns. Skype-kahveja. Syksyllä 2019 järjestettiin ensimmäinen ajankohtaisia aiheita käsitellyt webinaari sekä avattiin yhteinen avoin verkkosivusto musiikkioppilaitoskirjastot.fi, jonka sisältöjä rakennetaan parasta aikaa.

Työskentelyn käynnistäneessä ja sitä eteenpäin vievässä ryhmässä toimii

aktiivisesti kolme musiikkikirjastoamattilaista. Samalla heidän kauttaan ovat edustettuina kaikki kolme oppilaitossektoria, konservatoriot (Jaska Järvilehto), ammattikorkeakoulut (Tiina Tolonen) sekä yliopistot (Maaria Harviainen). Monet musiikkikirjastoissa työskentelevät tuntevat toisensa pitkältä ajalta ja yhteistyö on perustunut enimmäkseen henkilökohtaisiin kontakteihin. Niiden avulla on ollut helppo lähteä rakentamaan laajempaa verkostoa.

Tällä hetkellä ryhmässä puhuttavat paljon toimintaympäristön muutoksesta aiheutuvat seuraukset. Aiemmin Voyager-kirjastojärjestelmää käyttäneet kirjastot ovat jakautumassa kahteen järjestelmään, Koha- tai Alma-kirjastoiksi. Muutos vaatii paljon työtä ja siihen liittyvä kokemusten vaihto on tärkeää, kuten huomattiin jo Voyagerin käyttöönottoaiheessa vuonna 2003. Keskustelut ja tapaamiset skype- välityksellä ovat olleet tärkeitä ympäri maata jakautuvalle verkostolle, mutta myös kasvokkain tapahtuvaa kohtaamista olisi hyvä olla. Ryhmän tarkoituksena on tulevaisuudessa järjestää pienimuotoisia tapaamisia muiden kirjastoalan verkostotapaamisten yhteyteen. ❖

Yhteystietoja

Facebook: Musiikkioppilaitoskirjastolaiset (suljettu ryhmä, laita pyyntö)

Verkkosivu: www.musiikkioppilaitoskirjastot.fi

Kirjoittajat

MAARIA HARVIAINEN
tietopalvelupäällikkö
Taideyliopiston kirjasto
maaria.harviainen@uniarts.fi

TIINA TOLONEN
palvelupäällikkö
Oulun ammattikorkeakoulun kirjasto
tiina.tolonen@oamk.fi